

TURVALLISUUS ON OIKEUS

Tutkimuksesta tiiviisti

Valtakunnallinen lapsiuhritutkimus, Tampereen yliopisto
1.11.2021–31.3.2023

MIKÄ LAPSIUHRITUTKIMUS

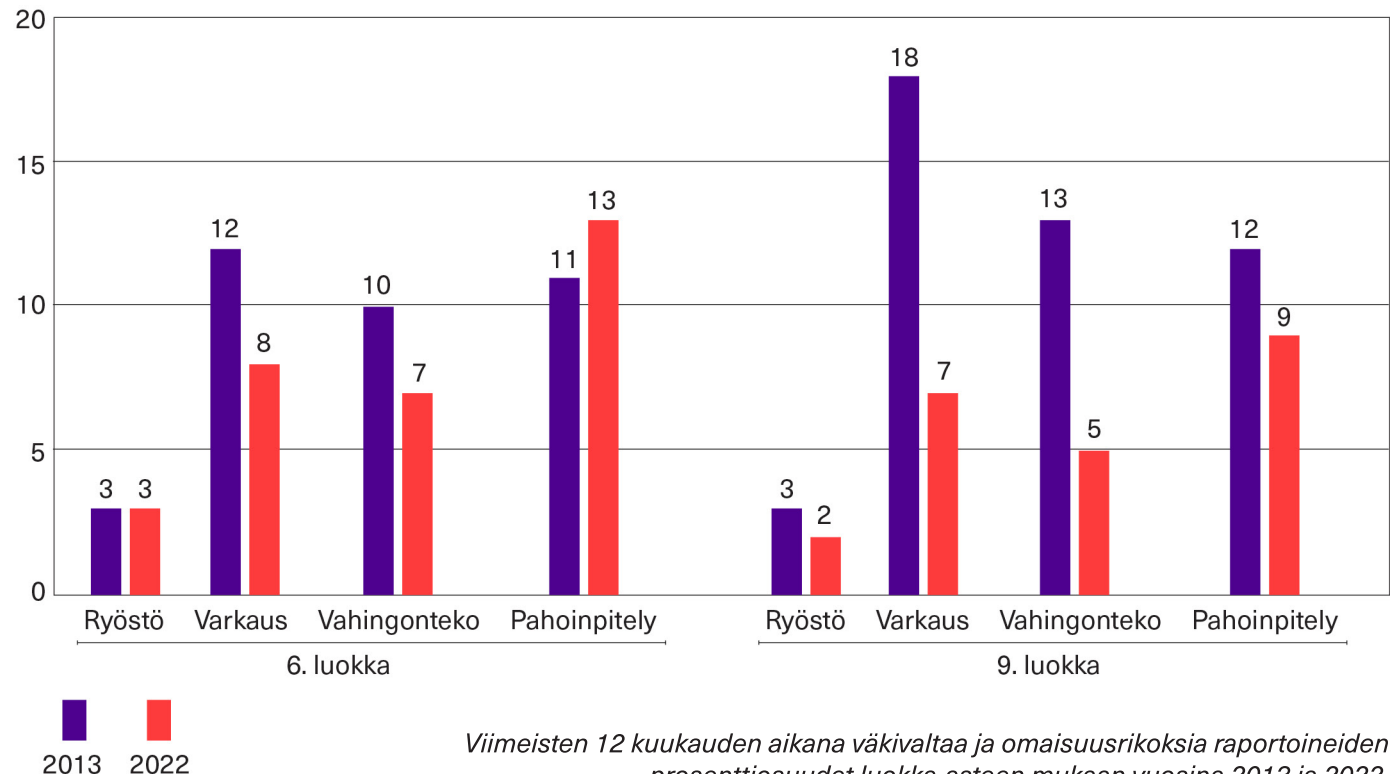
- Kansallisesti edustavaan otokseen perustuva kyselytutkimus.
- Osa kansallisen lapsistrategian toimeenpanoa.
- Selvittää laajasti kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisten uhrikokemuksien yleisyyttä ja muutoksia eri ympäristöissä kuten kotona ja harrastuksissa.
- Edelliset lapsiuhritutkimukset toteutettu vuosina 2008 ja 2013, yhdeksäsluokalaisille koululaiskyselyn muodossa jo vuonna 1988.
- Sähköinen kysely kouluissa yhden oppitunnin aikana toukokuussa 2022.
- Kyselyyn vastasi 6825 oppilasta koko Manner Suomesta ja Ahvenanmaalta.
- Tuottaa tietoa väkivallasta, joka ei tallennu viranomaisrekistereihin.
- Tuottaa tietoa tutkijoille, lasten ja nuorten kanssa toimiville ammattilaisille ja viranomaisille.

Lasten ja nuorten kokemus kodin ulkopuolisesta turvallisuudesta on pääosin parantunut

Myönteinen kehitys näkyy vahvemmin yhdeksäsluokkalaisilla kuin kuudesluokkalaisilla.

RYÖSTÖT ovat melko harvinaisia ja niitä raportoi viimeisten 12 kuukauden ajalta vain kolme prosenttia kuudesluokkalaisista ja kaksi prosenttia yhdeksäsluokkalaisista. Ryöstöjä raportoitiin saman verran kuin vuonna 2013.

VARKAUKSIA viimeisten 12 kuukauden ajalta raportoi kahdeksan prosenttia kuudesluokkalaisista ja seitsemän prosenttia yhdeksäsluokkalaisista, kun vastaavat osuudet vuonna 2013 olivat 12 ja 18 prosenttia.

Viimeisten 12 kuukauden aikana väkivaltaa ja omaisuusrikoksia raportoineiden prosenttiosuudet luokka-asteen mukaan vuosina 2013 ja 2022.

VAHINGONTEOT ovat vähentyneet kuudesluokkalaisilla kolme prosenttiyksikköä ja yhdeksäsluokkalaisilla kahdeksan prosenttiyksikköä vuodesta 2013.

Kuudesluokkalaisista 13 prosenttia raportoi kokeneensa **PAHOINPITELYÄ** viimeisten 12 kuukauden aikana, kun vastaava osuus vuonna 2013 oli 11 prosenttia. Yhdeksäsluokkalaisilla pahoinpitelyt ovat vähentyneet ja niitä raportoi nyt yhdeksän prosenttia (12 % vuonna 2013). Kummallakaan vuosiluokalla pahoinpitelyn yhteydessä koetussa väkivallassa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia mittauskertojen välillä. Pahoinpitelyn tekijä on useimmiten joku samanikäinen lapsi tai nuori.

Myös harrastuksissa kohdataan tulosten mukaan aiempaa vähemmän väkivaltaa.

Ikätoverien taholta koetaan yleisimmin henkistä väkivaltaa, näin raportoi 14 prosenttia kuudesluokkalaisista ja 12 prosenttia yhdeksäsluokkalaisista.

Kuudesluokkalaisista 41 prosenttia ja yhdeksäsluokkalaisista 48 prosenttia raportoi kokeneensa elämänsä aikana sisarusten tai sisaruspuolten taholta henkistä väkivaltaa.

Ikätoverien taholta jotakin fyysistä väkivaltaa

16 %

6. luokkalaisista

9 %

9. luokkalaisista

Sisarusten tai sisaruspuolten taholta jotakin fyysistä väkivaltaa

23 %

6. luokkalaisista

27 %

9. luokkalaisista

Myönteinen kehitys lasten ja nuorten kokeman perheväkivallan vähenemisessä on pysähtynyt.

Henkinen väkivalta kotona

32 %

6. luokkalaisista

48 %

9. luokkalaisista

Varsinkin henkinen väkivalta kotona on yleistynyt merkittävästi.

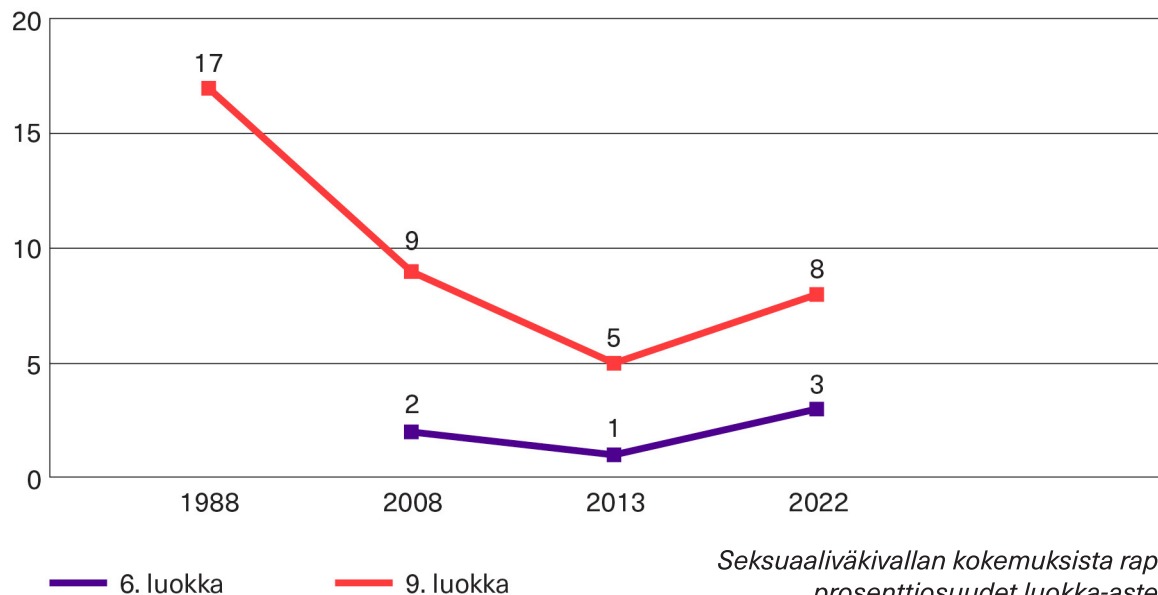
Kun vuonna 2013 kuudesluokkalaisista 25 prosenttia ja yhdeksäsluokkalaisista 44 prosenttia raportoi kokeneensa elämänsä aikana vanhempiensa taholta henkistä väkivaltaa, sitä raportoi nyt 32 prosenttia kuudesluokkalaisista ja 48 prosenttia yhdeksäsluokkalaisista. Henkistä väkivaltaa on esimerkiksi haukkuminen ja nälviminen sekä puhumasta kieltäytyminen.

Kuritusväkivalta on vähentynyt sekä kuudes- että yhdeksäsluokkalaisilla sen kriminalisoinnista asti. Vakavan fyysisen väkivallan teot kuten esineellä lyöminen ovat vuonna 2022 edelleen harvinaisia, mutta kokemusten taso on pysynyt vuoden 2013 tasolla tai jopa vähän kasvanut.

Vuonna 2022 kahdeksan prosenttia yhdeksäsluokkalaisista tytöistä kertoi seksuaaliväkivallan kokemuksista.

Vuonna 2013 kokemuksia oli viidellä prosentilla tytöistä. Samankaltainen kehitys on nähtävissä myös kuudennen luokan tytöillä. Yleistymisen näkyy lähinnä lievemmissä tekemuodoissa.

Tyttöjen seksuaaliväkivallan kokemuksissa tuntemattomien osuus tekijänä (50 %) on yleistynyt merkittävästi. Pakottamisen ja väkivallan kokemukset seksuaaliväkivallassa ovat yleistyneet vuodesta 2008 alkaen ja vuonna 2022 pakottamista ja väkivaltaa raportoi 39 prosenttia seksuaaliväkivaltaa kokeneista. Seksuaaliväkivaltaa kokeneista useampi pitää tapahtunutta hyväksikäyttönä nyt (32 %) kuin vuonna 2013 (20 %).

Seksuaaliväkivallan kokemuksista raportoineiden prosentiosuudet luokka-asteen mukaan.

Digiympäristössä koetaan paljon häirintää ja väkivaltaa

Vähintään yhtä internetissä tapahtuvaa kiusaamisen tai häirinnän muotoa on viimeisten 12 kuukauden aikana kokenut 34 prosenttia kuudesluokkalaisista ja 39 prosenttia yhdeksäsluokkalaisista.

Vastaavat osuudet vuonna 2013 olivat 13 ja 16 prosenttia. Kuudesluokkalaisilla on eniten kokemuksia kiusaamisesta ja haukkumisesta viesteillä, yhdeksäsluokkalaisilla taas seksuaalisesti häiritsevien viestien vastaanottamisesta.

Internetissä kiusaamista ja häirintää

34 %

6. luokkalaisista

39 %

9. luokkalaisista

Jotakin seksuaalista häirintää tai ehdottelua internetissä on viimeisten 12 kuukauden aikana kokenut 21 prosenttia kuudesluokkalaisista ja 36 prosenttia yhdeksäsluokkalaisista.

Esimerkiksi alastonkuvien vastaanottaminen tai toisen osapuolen esiintyminen alasti kameralle on yleistynyt kuudesluokkalaisilla 11 prosenttiyksikköä ja yhdeksäsluokkalaisilla 14 prosenttiyksikköä.

Internetissä seksuaalista häirintää

21 %

6. luokkalaisista

36 %

9. luokkalaisista

Internet-tuttavuuksia tavataan nyt enemmän kuin vuonna 2013.

Tuntemattomien ehdotukset seksistä sekä yritykset ostaa seksiä internetissä ovat yleistyneet vuodesta 2013.

Internetin kautta alkunsa saaneet seksuaaliväkivallan tapaukset ovat edelleen harvinaistuneet.

Väkivaltaa kokevat lapset ja nuoret eivät ole yhtenäinen ryhmä

Tyttöillä ja muunsukupuolisilla on selkeästi enemmän kokemuksia muun muassa perheväkivallasta ja seksuaaliväkivallasta kuin pojilla.

Pojat raportoivat eniten väkivaltaa harrastuksissa.

Niillä lapsilla ja nuorilla, joilla on fyysisiä rajoitteita tai sairauksia, on enemmistöä yleisemmin kokemuksia väkivalta- ja omaisuusrikoksista, perheväkivallasta ja seksuaaliväkivallasta.

Lapsiuhritutkimuksen yhteydessä käynnistettiin pilottihanke, jossa kartoitettiin haasteita ja mahdollisuuksia, joita erityisen vaativaa tukea fyysisten tai henkisten rajoitteiden takia tarvitsevien lasten ja nuorten uhrikokemusten tutkimiseen liittyy. Pilotin mukaan uhrikokemusten kartoittaminen kyselytutkimuksella olisi käytännön toteutuksen näkökulmasta mahdollista, mutta toteutus edellyttää vielä tutkimuseettistä pohdintaa.

Väkivallasta kertominen

Väkivallasta kerrotaan yhä yleisimmin perheelle ja ystäville.

Vain kuusi prosenttia yhdeksäsluokkalaisista on kertonut kokemastaan vahingon-
teosta tai väkivallasta
jollekin ammattilaiselle
tai viranomaiselle

6 %

9. luokkalaisista